



ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Martinem Kopou ve věci

žalobce: **D. N.**
státní příslušnost: X
t. č. pobytem X
zastoupen Mgr. Matějem Šedivým, advokátem
se sídlem Václavské náměstí 21, 110 00 Praha 1

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky**
poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 1. 2023, č. j. OAM-982/ZA-ZA11-VL13-2022,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 1. 2023, č. j. OAM-982/ZA-ZA11-VL13-2022, se ruší a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 8 228 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám právního zástupce žalobce.

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. V této věci jde o to, zda obavy žalobce z jednání osob, kterým dluží peníze, mohou mít relevanci z pohledu mezinárodní ochrany a zda je žalovaný řádně posoudil.

II. Rozhodnutí žalovaného a související skutkové okolnosti

2. Žalobce má v Uzbekistánu dluhy. Vznikly mu tak, že v roce 2020 začal podnikat se svým známým. Koupili okna, která ale žalobce špatně uložil a několik se jich rozbilo. Společník

po něm chtěl uhradit vzniklou škodu, žalobce ale neměl peníze. Pracoval pro něj po nějakou dobu zadarmo. Nedokázal nicméně splatit ani část svého dluhu. Společník pak žalobce napadl. Žalobce si na začátku roku 2021 půjčil peníze od dalších známých. Ani ty ale nestačily na splacení původního dluhu, který činil 35 000 USD. Žalobcův společník mu začal vyhrožovat. Jednou ho dokonce na čtyři dny zamkl v místnosti, kde jej posadil na židli a svázal ho. Po této události se žalobce před ním schovával v horách a začal si vyřizovat vízum k odjezdu ze země. Tyto problémy žalobce nijak neřešil. Neobrátil se na státní orgány. Báł se, že by jej mohly kvůli dlužným penězům obvinít.

3. Žalovaný rozhodnutím ze dne 11. 1. 2023, č. j. OAM-982/ZA-ZA11-VL13-2022 („rozhodnutí žalovaného“) neudělil žalobci mezinárodní ochranu. Problémy, které žalobce ve vlasti měl, nesouvisí se žádným z azylově relevantních důvodů. Nejedná se proto o pronásledování, byť jednání jeho společníka jistě bylo nezákonné. Původcem jednání, jehož se žalobce obává, jsou navíc soukromé osoby. Žalobce proto mohl a měl využít dostupné prostředky vnitřní ochrany. To ale neudělal. Jeho žádost o mezinárodní ochranu je účelová.
4. Žalobce nesplňuje ani důvody pro udělení humanitárního azylu, mezinárodní ochrany za účelem sloučení rodiny nebo doplňkové ochrany. Neuvedl, že by mu měl hrozit trest smrti nebo špatné zacházení. Žalobce neměl žádné problémy s uzbekými státními orgány, natož v intenzitě dosahující špatného zacházení. Neuvedl ani nic, z čeho by plynulo, že by mu takové jednání mělo hrozit. Žalovaný s odkazem na shromážděné informace poukázal na to, že uzbeké státní orgány sledují své občany navracející se ze zahraničí. Ovšem návrat do Uzbekistánu po vypršení platnosti výjezdního štítku nezakládá trestný čin nezákonného překročení hranice. Legislativa nepředpokládá žádné sankce. Trestné není ani to, že se občan Uzbekistánu po vypršení platnosti výjezdního štítku nezaregistruje na zastupitelském úřadu. V Uzbekistánu dochází k určitému uvolnění díky reformám prezidenta Mirzijojeva. Ten mimo jiné podepsal výnos o nových biometrických pasech a zrušení výjezdních víz s účinností od 1. 1. 2019. Ze shromážděných zpráv nevyplývá, že by žalobci hrozil postih za pobyt v zahraničí a překročení platnosti výjezdního víza. Žalobci nehrozí ani vážná újma v souvislosti s ozbrojeným konfliktem, protože tam takový konflikt neprobíhá. Jeho vycestování neodporuje ani našim mezinárodním závazkům.

III. Žaloba a vyjádření žalovaného

5. Žalovaný se obavami žalobce z jednání věřitelů dostatečně nevěnoval. Žalobce ví, že jeho věřitelé spolupracují s tamní policií. Nemohl by se na ni proto obrátit. Žalovaný řádně nezjistil skutkový stav. Nezabýval se například tím, zda v Uzbekistánu existuje orgán obdobný Generální inspekci bezpečnostních sborů nebo institut ombudsmana, na kterého by se žalobce v případě potřeby mohl obrátit. Žalovaný pouze obecně hodnotí úroveň dodržování lidských práv. Nezabývá se ale individuálními obavami žalobce. Není jasné, zda by policie žalobci pomohla.
6. Původně soukromoprávní problém tak v případě žalobce přerůstá v pronásledování státem z důvodu solidarity policie s věřiteli. Žalovaný nepřipustně vychází pouze z informace o bezpečnostní a politické situaci, kterou si sám zpracoval.
7. Žalovaný považuje žalobní námitky za nedůvodné. Žaloba podle něj neakceptovatelně přetváří žalobcův příběh tak, aby se jevil více azylově relevantní. Žalovaný nesouhlasí, že by řádně nezjistil skutkový stav. Tuto povinnost má pouze v rozsahu důvodů, které žadatel v řízení uvede. Žalovaný se shromáždil několik informací o zemi původu, se kterými se

žalobce mohl seznámit. To neudělal. Žalobci dal zároveň dostatek prostoru, aby sdělil všechny skutečnosti, které mu brání v návratu do vlasti. Pokud tak neučinil, nelze to klást k tíži žalovanému.

8. Žalobce neunesl své břemeno tvrzení. Dluhy žalobce a jeho následné problémy s věřiteli nejsou důvodem pro udělení mezinárodní ochrany. Povinnost platit dluhy a jejich oprávněné vymáhání je běžnou praxí i v Česku a jinde ve světě. Pokud měl problémy se svým společníkem, měl se obrátit na policejní složky. Uváděné důvody, proč to neudělal, se jeví být účelovými. Skutečnosti uváděné v žalobě žalobce v řízení netvrdil. S bezpečnostními složkami podle svých slov žádné problémy neměl. Žalobní námitky nejsou způsobitelné zpochybnit správnost rozhodnutí žalovaného.

IV. Hodnocení věci soudem

9. Žaloba je *důvodná*.
10. Podle § 12 zákona o azylu se cizinci udělí azyl, a) je-li pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má.
11. Žalovaný ve svém rozhodnutí správně poukazuje na to, že problémy žalobce ve vlasti nesouvisely s žádným z výše uvedených azylových důvodů. Opak netvrdí ani v žalobě. Jeho obavy z návratu do vlasti plynou z jednání věřitele, které je ovšem motivováno pouze tím, že mu žalobce dluží peníze. Již z tohoto důvodu pro v jeho případě udělení azylu nepřichází v úvahu.
12. Obavy z výhružek věřitele nicméně za jistých podmínek mohou mít relevanci pro doplňkovou ochranu. Jak uvedl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 24. 4. 2015, č. j. 5 Azs 50/2014-34, „obavy z věřitele sice zpravidla nejsou relevantní z hlediska udělení azylu dle § 12 zákona o azylu (nikoli však proto, že jde o soukromého původce tvrzeného příkoří, ale proto, že působení tohoto příkoří zpravidla nemá souvislost s důvody pronásledování, které jsou taxativně vymezeny v § 12 zákona o azylu a které tvoří jeden z nezbytných prvků definice uprchlíka), ale mohou mít, za splnění dalších podmínek (zejména: reálně hrozící příkoří dosahuje intenzity vážné újmy podle § 14a odst. 2 zákona o azylu a stát původu není schopen či ochoten poskytnout před tímto skutečným nebezpečím vážné újmy účinnou ochranu), význam z hlediska možného udělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu.“
13. Doplňková ochrana podle § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu je v tomto případě jako jediná „ve hře“. Žalovaný se ale v kontextu doplňkové ochrany vůbec nezabýval problémy žalobce s jeho věřitelem. Poukázal pouze na to, že žalobce neměl žádné problémy se státními orgány. Původcem pronásledování nebo vážné újmy však v souladu s § 2 odst. 6 zákona o azylu může být i soukromá osoba, pokud lze prokázat, že stát, strana nebo organizace, včetně mezinárodní organizace, kontrolující stát nebo podstatnou část jeho území *nemohou* nebo *nechtějí* odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před pronásledováním nebo vážnou újmu.
14. Žalovaný se nicméně vůbec nezabýval povahou újmy, které se žalobce obává, tj. zda dosahuje intenzity vážné újmy v podobě špatného zacházení; zda je naplněn důkazní standard reálného nebezpečí, že žalobce bude této újmě čelit; a pokud ano, zda by žalobce měl k dispozici účinnou ochranu před touto újmu.

15. Azylový příběh žalobce nepatří mezi ty, nad kterými lze jednoduše „mávnout rukou“. Na rozdíl od jiných žadatelů, kteří prchají před tvrzenými výhružkami věřitelů, žalobce mluvil o konkrétním a poměrně závažném porušení svých práv. Tvrdil, že jej věřitel na několik dní neoprávněně omezil na svobodě. *Žalovaný přitom věrohodnost tohoto tvrzení nezpochybnil.* Bylo proto na místě, aby žalovaný tomuto tvrzení věnoval náležitou pozornost a řádně posoudil, zda nemůže zakládat existenci reálného nebezpečí vážné újmy. Není přitom rozhodné, že jejím původcem je soukromá osoba. To bude hrát roli až při případném následném posouzení dostupnosti vnitřní ochrany.
16. V případě tvrzení o hrozící vážné újmě ze strany soukromých osob je vždy nutné posuzovat schopnost a ochotu státu zajistit účinnou ochranu žadatele před pronásledováním nebo vážnou újmu. *Oušem až poté, co žalovaný dojde k závěru, že žadateli hrozí reálné nebezpečí vážné újmy.* Pokud naopak žalovaný neshledá vážnou újmu, logicky nemá smysl dále pokračovat v posuzování podmínek pro udělení doplňkové ochrany. Není, před čím by bylo nutné žadatele ochraňovat. Splnění tohoto předpokladu je pro posuzování alternativy vnitřní ochrany důležité i proto, že reálnost, účinnost a rozumnost vnitřní ochrany je třeba poměřovat vůči konkrétní podobě vážné újmy. Alternativní hypotetické úvahy o vnitřní ochraně, „kdyby náhodou“ přeci jen žadateli hrozila vážná újma, tedy vždy bude po věcné stránce pokulhávat (srov. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 31. 5. 2022, č. j. 41 Az 20/2021-39, bod 32)
17. Z rozhodnutí žalovaného každopádně není jasné, kterou podmínku pro udělení doplňkové ochrany žalobce nesplnil. Není jasné, zda žalovaný nepovažuje hrozbu ze strany věřitele za vážnou újmu, nebo zda se žalobce této újmě může vyhnout, pokud se obrátí na příslušné vnitrostátní orgány. Obávám žalobce z jednání věřitele se žalovaný věnuje pouze ve vztahu k neudělení azylu. Naopak ve vztahu k doplňkové ochraně, kde to bylo potřeba, je ani nezmiňuje.
18. Z toho důvodu je jeho rozhodnutí nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů. To je hlavní důvod zrušení rozhodnutí žalovaného.
19. Nad rámec právě popsané nepřezkoumatelnosti a pro účely dalšího řízení včetně jeho procesní hospodárnosti pak krajský soud připomíná, že v případě soukromých původců vážné újmy lze doplňkovou ochranu udělit, *pouze pokud* možní poskytovatelé ochrany (stát, strana nebo organizace, včetně mezinárodní organizace, kontrolující stát nebo podstatnou část jeho území) nedokážou nebo nechtějí odpovídajícím způsobem ochranu před vážnou újmu zajistit (§ 2 odst. 6 zákona o azylu). Obecně pak platí, že aby bylo možné shledat absenci ochrany ze strany státu, musí se žadatel nejprve obrátit nejprve s žádostí o pomoc na vnitrostátní orgány země původu. Pouze pokud je zjevné, že orgány v zemi původu nemohou (např. proto, že vůbec neexistují) či nechtějí (např. proto, že určitou skupinu ve společnosti systematicky odmítají chránit, ač ji samy neperzekuuji) poskytnout účinnou ochranu před vážnou újmu způsobenou nestátními subjekty, nelze po žadateli požadovat, aby se na tyto orgány obracel (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 9. 2008, č. j. 3 Azs 48/2008-57).
20. Závěr o nedostupnosti vnitřní ochrany je pak třeba řádně zdůvodnit a podložit informacemi o zemi původu. Rozsah této povinnosti žalovaného se odvíjí především od tvrzení samotného žadatele. Čím konkrétnější tvrzení ohledně nedostupnosti ochrany v zemi původu žadatel vznesl, tím podrobněji se žalovaný touto otázkou musí zabývat. *V každém případě by ale žalovaný měl shromáždit minimálně obecné informace dokládající to, že v zemi*

původu žadatele existuje účinný právní systém pro odhalování, stíhání a trestání jednání představujícího vážnou újmu, ke kterému má žadatel přístup (čl. 7 odst. 2 kvalifikační směrnice). V opačném případě žalovaný nebude mít možnost posoudit, zda je zjevné, že orgány v zemi původu nemohou či nechtějí poskytnout účinnou ochranu a zda tedy lze po žadateli požadovat, aby se na ně vůbec obracel.

21. Žalobce namítal, že nemá k dispozici vnitřní ochranu kvůli tomu, že policie spolupracuje s jeho věřiteli a že se žalovaný dostatečně nezabýval otázkou, zda by policie žalobci v jeho konkrétní situaci pomohla. Žalovaný má pravdu, že žalobce nic podobného netvrdil ve správním řízení. Údajnou provázanost policie s jeho věřiteli poprvé zmínil až v žalobě. Žalobci nic nebránilo, aby na tuto skutečnost upozornil již v rámci pohovoru. Je také pravdou, že se žalobce na uzbecké státní orgány nepokusil obrátit v souvislosti s výhružkami jeho věřitele, případně s neoprávněným uvězněním, kterého se měl stát obětí. Zároveň v řízení před žalovaným nijak nezpochyboval ochotu státních orgánů ochránit jej před výhružkami věřitele. Že se neobrátil na policii zdůvodňoval pouze tím, že se obával, aby pak on sám neměl problémy kvůli nesplaceným dluhům.
22. Žalobce tedy nevznese žádné konkrétní tvrzení, které by nasvědčovalo tomu, že vnitřní ochrana v jeho případě není dostupná. Obecně vzato by tedy stačilo, aby se žalovaný dostupností vnitřní ochrany zabýval pouze v obecné rovině. *Ani to však neudělal*. I ve vztahu k neudělení azylu pouze stroze konstatoval, že žalobce měl možnost se obrátit na vnitrostátní orgány. Tento závěr však žalovaný ničím nedokládá.
23. *Informace o zemi původu, které shromáždil, se vůbec nevěnují dostupnosti vnitřní ochrany*. Dvě ze tří zpráv, které jsou obsahem spisu, se týkají návratu uzbeckých občanů do vlasti. Právě na tyto dvě zprávy pak žalovaný ve svém rozhodnutí „nad rámec“ odkazuje ve vztahu k doplňkové ochraně podle § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu. Soud však upřímně moc nerozumí tomu, proč se žalovaný místo toho, aby řádně posoudil důvodnost obav žalobce z jednání jeho věřitele, obsáhle věnuje otázce návratu uzbeckých občanů do vlasti, pokud sám žalobce v tomto ohledu žádné obavy neprojevil.
24. Třetí zpráva se pak týká pouze obecné bezpečnostní a politické situace v Uzbekistánu. Námitka žalobce, že autorem této zprávy je sám žalovaný důvodná není. Podstatné je, že zpráva vychází z různých důvěryhodných zdrojů, tak jak vyžaduje čl. 10 odst. 3 písm. b) procedurální směrnice. Tyto zdroje daná informace uvádí. Ani tato zpráva se ale ani okrajově nevěnuje fungování policie nebo jiných bezpečnostních složek, které v Uzbekistánu poskytují ochranu před jednáním soukromých osob. Ve vztahu k bezpečnostním složkám tato zpráva zmiňuje pouze, že se objevují informace o tom, že z jejich strany dochází ke špatnému zacházení. Omezené informace, které si žalovaný obstaral, mu však vůbec neumožňují posoudit, zda má žalobce k dispozici účinné prostředky vnitřní ochrany, které by eventuálně mohl využít.
25. Pokud tedy žalovaný v dalším řízení shledá, že žalobci reálně hrozí vážná újma (viz výše), bude muset doplnit podklady, které budou v odpovídající míře nabízet odpověď na otázku, zda by se žalobci v Uzbekistánu dostalo vnitřní ochrany proti této vážné újmě. Jestliže ovšem dojde k závěru, že žalobci vůbec vážná újma nehrozí, nemusí se vnitřní ochranou vůbec zabývat.

VI. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

26. Soud s ohledem na výše uvedené přistoupil ke zrušení rozhodnutí žalovaného. Jeho rozhodnutí je nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů ve vztahu k neudělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu. Pokud to v dalším řízení bude potřeba (viz bod 24 výše), pak bude muset žalovaný doplnit i skutkový stav ohledně dostupnosti vnitřní ochrany.
27. Žalobce byl ve věci úspěšný, proto mu vzniklo právo na náhradu nákladů řízení vůči žalovanému). Výrokem II. tohoto rozsudku soud uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci do třiceti dnů od právní moci rozsudku náhradu nákladů řízení o žalobě v celkové výši 8 228 Kč. Tuto částku tvoří odměna právního zástupce žalobce JUDr. Matěje Šedivého za dva úkony právní služby – příprava a převzetí věci [§ 11 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu] a podání žaloby [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu]. Tarifní hodnota úkonu činí 50 000 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu]. Odměna za jeden úkon právní pomoci proto činí 3 100 Kč. K tomu je třeba připočíst paušální náhrady hotových výdajů za dva úkony právní služby ve výši 300 Kč a DPH ve výši 1 428 Kč.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. *Nejvyšší správní soud kasační stížnost proti tomuto rozsudku odmítne pro nepřijatelnost, pokud nebude svým významem podstatně přesahovat vlastní zájmy stěžovatele.* V řízení o kasační stížnosti musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, právnické vzdělání, které se vyžaduje pro výkon advokacie.

Brno 30. června 2023

Martin Kopa, v. r.
samosoudce